

ELTE (Budapest)

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar
Fonetikai és Logopédiai Tanszék*

A logopédia jövője*

VASSNÉ DR. KOVÁCS EMÓKE
FEHÉRNÉ KOVÁCS ZSUZSA

Amennyiben egy tudományág *jövőbeli fejlődésének* irányát kívánja felvázolni, először *múltjával* és jelenben betöltött szerepével kell azonosulnia ahhoz, hogy a jövőbe mutató irányok letisztuljanak.

A logopédia XIX. század végi elindulása Magyarországon imponáló egységbe foglalta a képzést, a logopédiai ellátás megszervezését, az érintett szakemberek és szülők összefogását, szemléletének formálását és a kutatást.

A logopédusok *képzését* olyan szakemberek indították el, akiknek a kor színvonalának megfelelő elméleti tudása, európai tapasztalata, látóköre, szakmai kapcsolatrendszere volt, akik a szakma és a tudomány érdekében érvényesíteni is tudták mindezen kompetenciájukat. *Roboz* (1891, 1894), *Sarbo* (1898, 1906), *Istenes* (1911, 1909), *Schulyomi-Schulmann* (1926, 1931) a képzésben, az intézetvezetésben betöltött szerepükön kívül kutatásuk, szakmai tapasztalatuk, valamint a külföldi szakirodalom ismertetésével is hozzájárultak a logopédia fejlődésének ilyen nagymérvű megindulásához.

Mivel a logopédia a gyógypedagógia *tudományterületébe* ágyazottan született meg, éppen ezért teljesen természetes volt, hogy a gyógypedagógusképzés megindulásakor abban szervesen, nem elkülönülten kapott helyet. Így 1900-tól egészen 1964-ig az egységes, öt szakos gyógypedagógus képzésben kötelezően, nem külön szakként, volt jelen a logopédia. Ez azt jelentette, hogy minden gyógypedagógiai tanári diplomával rendelkező gyógypedagógus egyben jól kiképzett logopédus is volt, aki, mai szóval élve, az elsődleges és másodlagos kommunikációs zavarokkal rendelkező populáció beszédhibáinak javítására is készen állt.

* A MFFLT és a MAGYE közös szakmai konferenciáján (Vác, 2002. június 20.) a plenáris ülésen elhangzott előadás.

A képzés megindulásával azonos időben a tanítók, tanárok, iskolaorvosok, érintett szülők számára is tanfolyamokat szerveztek a logopédiai ismeretek megalapozása, bővítése és a prevenció érdekében. Mindezzel a szűk szakmán kívül a társadalom szélesebb rétegeit is megszólították, aktivizálták, és ezzel toleranciájukat növelték a beszédhibások elfogadásának érdekében.

A logopédiai *ellátás* palettája az első aradi „Orthophonikus Intézet”-től (1891) az egész országot behálózó gyógytanfolyamokon keresztül vezetett a Schulmann (1931) által kidolgozott, iskolai szűrésekre alapozó, minden kórformára, életkorra és súlyosságra egyaránt érvényes négyféle szervezeti forma megfogalmazásához (gyógypedagógiai beszédtanfolyam, beszédosztály, beszédiskola, internátusos intézmény), amely szemléletében ma is vállalható.

Ez az európai színvonalat meghaladó indulás a szervezeti formák kiépülésében, a második világháborúval teljesen megtört. (1. ábra) Egyetlen kivétel az 1953-ban Budapesten politikai nyomásra létesült logopédiai óvoda (1953-56), amelynek beszédhibásai egy évig (1957-58) logopédiai osztályban folytatták tanulmányaikat*. Ennek a kezdeményezésnek csak az 1980-as évek elején volt folytatása. Tulajdonképpen 1960-ig Magyarországon, a Schulyomi által megálmodott szervezeti formák közül, csak a „Hibásbeszédűek Buda-

1. ábra

A magyarországi logopédiai ellátás fejlődése 1944-ig

1891.	Arad	Orthophonikus Intézet	Roboz József
1894-97.	Budapest	Dadogók és hebegők gyógytanfolyama	Roboz József
1898-1917.	Budapest	Dadogók és hebegők gyógytanfolyama (1900-tól „Dadogók és egyéb beszédhibában szenvedők tanfolyama” néven)	Sarbó Artúr
1908-14.	Budapest	beszédosztályok létesülése (III. IV. VII. VIII. kerület) Ez kiegészül körzetenként még 16 beszéd-gyógytanfolyammal.	Sándor Pál
1927.	Budapest	nyolc újraindított gyógytanfolyam	székesfőváros
1918-25.	Budapest	Beszédhibák gyógyítására szolgáló tanfolyam	Istenes Károly
1926-42.	Budapest	Beszédhibák gyógyítására szolgáló tanfolyam (Ekkor az Intézet a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola gyakorlóiskolájává válik)	Sulyomi Schulman Adolf
1942-44.	Budapest	Hibásbeszédűek Állami Intézete	Füzesi Árpád

* A „Rákosi korszak” tipikus példjaként addig működött ez az intézmény, amíg Rákosi Mátyás testvére unokájának szüksége volt rá.

pesti Állami Intézete” látta el az elsődleges kommunikációs zavarban szenvedő beszédhibásokat, 15 logopédussal, tanfolyami formában.

1960-ban jön létre *Kőszegen* egy bentlakásos intézet, általános iskolai háttérrel, országos beiskolázással, súlyos beszédhibások (súlyos dadogók, pöszedagógok, diffúz pöszék) ellátására.

A minimális létszámú országos szakember gárda 1968/69-től bővült a fővárosi, a megyei, később vidéki városi, kerületi logopédiai hálózatokkal.

Schulyomi közel fél évszázaddal előbbi elképzelése a *fővárosban* vált valóra a logopédiai óvoda (1981), valamint a logopédiai osztály (1984) beindításával.

Az utóbbi tíz év politikai, *közoktatáspolitikai változásai*, a *gyógypedagógia* valamint a *rokontudományok* fejlődése, differenciálódása, *új tudományágak* születése (pszicholingvisztika, neuropszichológia, neurolingvisztika, kognitív pszichológia, kognitív neuropszichológia, szociolingvisztika, gyermeknyelv kutatás), az összetettebb, halmozottabb logopédiai kórképek megjelenése, a *diagnosztikus szemlélet* változása, az ehhez alkalmazkodó fejlesztések/terápiák elterjedése, a szakma és a civil szféra/társadalom igényeinek megfogalmazódása együttesen eredményeztek gyökeres változásokat, amelynek következményei a képzésben is megjelentek. (2. ábra)

2. ábra

A magyarországi logopédiai ellátás fejlődése 1945-től napjainkig

1945-63.	Budapest	Hibásbeszédűek Állami Intézete	Murányi Antal, Jónás László, Szabó László
1953-56.	Budapest	egy logopédiai óvodai csoport	
1957-58.	Budapest	egy logopédiai osztály A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola szervezetébe tartozóan, politikai nyomásra	
1964-től		Beszédjavító Intézet	
1968-től		kerületi és megyei hálózat kialakulása	
1981.		az első logopédiai óvoda B.G.Gy.T.F. szervezeti egységeként	
1984		első logopédiai osztály /Meixner szervezésében/	
1988		Logopédiai centrumok: Gyógypedagógiai Fejlesztő, Tanácsadó és Továbbképző Központ (Zalaegerszeg)	
1989		Beszédjavító Általános Iskola (Vác)	
1993		Szakszolgálatok kialakulása, további bővülése	
1993.		Öveges József Szakközépiskola, Szakmunkásképző és Gimnázium	

A rendszerváltás után az *1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról* a logopédiát az alapellátások körébe sorolja, ezzel alanyi jogon biztosítja a 3-16 éves korú beszédhibások ingyenes ellátását. A törvény által előírt feladatok oktatási-nevelési valamint pedagógiai szakszolgáltatói intézményekben; szakértői bizottságokban; önkormányzati, egyházi, alapítványi vagy magán fenntartói formában vannak jelen a magyar közoktatásban.

Azzal, hogy a törvény *kötelezővé tette* a logopédiai ellátást, egyben a szervezeti formák színesedését segítette elő: például újabb szakszolgáltatói formában működő logopédiai központok, beszédjavító intézetek, fejlesztő központok létesülését, illetve további logopédiai óvodák és logopédiai, diszlexiás osztályok, iskolák létrejöttét, egészen a középiskolát lezáró érettségiig.

Ma úgy tűnik, hogy azok a települések tudtak ennek az előírt kötelezettségnek megfelelni, amelyekben az önkormányzatok a feladatot komolyan vették, a pénzügyi feltételeket is megteremtették, és korszerű szemléletű, megfelelő felkészültségű logopédus szakemberekre építhettek, akik menedzser képességeiket is mozgósítani tudták a cél érdekében. Ennek köszönhetően ma már Budapesten 15 önkormányzati és számos alapítványi vagy magán logopédiai óvoda működik. Ugyanilyen intenzitással nőtt 22-re a kerületi, önkormányzati fenntartású logopédiai osztályok száma, ezzel szemben, sajnálatos módon, fővárosi beszédjavító általános iskola létrehozása még mindig várat magára.

Külön ki kell emelnünk a *váci Általános Iskola és Diákotthon (1989)* szerepét a megyei és városi, súlyos és halmozott beszédhibások ellátásában, amely fokozatosan építi ki általános iskolai tagozatát.

Az erre épülő középiskolai oktatás jó példája a budapesti *Öveges József Szakközépiskola, Szakmunkásképző és Gimnázium (1993)* diszlexiás osztályainak beindítása, amely a szakemberek, az önkormányzat és az érintettek/szülők azon felismeréséből jött létre, hogy a súlyos nyelvi zavarral küzdő tanulók számára az érettségi és egyben a továbbtanulás lehetőségét is biztosítsa. Kíváncsún lenne, hogy ez a kezdeményezés országos mintául szolgáljon.

Az eddig felvázolt logopédiai intézményrendszer szervezen egészül ki, a „fehér foltként” számon tartott, aprófalvas települések beszédhibásainak ellátásával. A megyei, valamint az érintett önkormányzatok, utazó logopédus alkalmazásával, társulási szerződés keretében, (szakszolgálathoz tartozó vagy egyéni vállalkozó), közös finanszírozás segítségével oldják meg ezt a törvény által rájuk rótt feladatot.

A *pedagógia/ gyógypedagógia/ gyógypedagógiai pszichológia* tudományágának fejlődése elsősorban szemléletbeli formálódást eredményezett. A logopédiai fejlesztő/terápiás munka ráirányította a figyelmet a beszédhibások részképesség-szerkezetének és személyiségének változására, amelynek nyomon követése a diagnosztikus tevékenység jelentőségét felértékelte, és a folya-

matdiagnózis megszületéséhez vezetett. Ez egyben szükségessé tette emberkép-értelmezésünk átértékelését is. A dinamikus emberkép terápiás felfogása a speciális fejlesztési szükségletek igényeinek megfelelő szemléletet képviseli, amely az egyéni aktivitást serkenti, valamint az önsegítés kiépülésének lehetőségét teremti meg.

A *nyelvtudomány / gyermeknyelv-kutatás / pszicholingvisztika / neurolingvisztika / szociolingvisztika* a nyelv és beszéd szétválasztását, a nyelvi szintek leírását, a nyelvi kompetencia és performancia megfogalmazását, a beszédértés és beszédprodukciónak feltérképezését, az agyi működés neurolingvisztikai folyamatainak feltárását, valamint a nyelvhasználat és környezet összefüggéseit fogalmazták meg. Ezek az eredmények épülnek be folyamatosan a logopédia elméletébe és gyakorlatába, és jelölik ki az újabb kutatási irányokat.

A szakemberek, mindezek hatására, az egyre súlyosabb és egyre egyedibb tünetcsoportok mögött multikauzális hátteret feltételeztek. Ezek, az *új diagnosztikus eszközök* megjelenésével és alkalmazásával megismerhetőbbé váltak. Az egyre finomabb *differenciáldiagnózis*, a terápiába beépülő *folyamatdiagnózis* alapozta meg a korszerű, sérülésspecifikus korai fejlesztést/terápiát.

A logopédus szakemberek, a rászorultak és a fenntartók e változásokból eredő feladataikat, igényeiket nem azonosan artikulálják. Ma már nyilvánvaló, hogy a korszerű tudással, szemlélettel rendelkező logopédusok, az állampolgárokért felelősséget érző önkormányzatok, a beszédhibások helyi igényeinek (súlyosságnak, életkornak, logopédiai kórformának) megfelelő (adekvát) szervezeti forma és létszám mellett teszik le a voksukat.

Mindezek mellett figyelembe kell venniük a rendszerváltás után dinamikus szerveződő civilszféra (alapítványok, egyesületek) által megfogalmazott szempontokat is.

A *korszerű képzés* egyik ismérve a változó folyamatok, igények felismerése és az ezekre történő rugalmas reagálás. Ennek szellemében, 1992-ben, a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola reformképzést indított el.

A logopédiai szakterület e képzési cél és tartalom kialakításakor a gyógypedagógus képzés hagyományait, az európai képzés követelményeit, a szakma és a rászorultak elvárásait, valamint a logopédiai ellátás intézményi rendszerét vette figyelembe. Így az újonnan bevezetett logopédus tanár és logopédus terapeuta szakág képzésébe beépültek az egyre bővülő rokon tudományok, a logopédia kutatások eredményei, azok terápiás konzekvenciái, a változó jogi szabályozások és a folyamatosan kiépülő szervezeti formák megismerése.

Ez a változás másfajta hallgatói attitűdöt eredményezett, amely a kreatív hallgatói munka felértékelődését a számonkérés feltételévé tette (pl. ép beszédű és nyelvi fejlődésű, illetve beszédhibás egyének vizsgálata, a diagnózis

felállítása, terápiás-fejlesztő terv, tanítási tervezetek, eszközök készítése, esetismertetések megfogalmazása).

A pedagógiai, terápiás és az összefüggő gyakorlatok bővülő rendszere, az egyes kórképek különböző megközelítésű, szemléletű eljárásainak megismerését (életkor, típus, súlyosság, halmozottság, szervezeti keret, régió nyújtotta feltételek) is segítette.

Mindezekon túl a tanszék új *szakirányú továbbképzési* elképzelése, a többségi pedagógia szemléletváltásával, a nyelvi zavarban szenvedő gyermekek súlyos, halmozott formáinak, valamint a „más fogyatékosok” számának növekedésével, integrált beiskolázási igényükkel, a kis települések logopédiai ellátatlanságával indokolható. Ennek jegyében indult el, 1997-től, a nyelv- és beszédfejlesztő szakirányú továbbképzés óvodapedagógus, alsó- és középfokú iskolai pedagógusok részére. Ezek az új szakemberek, az oktatási-nevelési intézmények területén működve, a beszélt- és írott nyelv elsajátításának és használatának nehézségét, illetve zavarát mutató gyermekek körében, a helyi logopédiai hálózattal, szakmailag együttműködve, az alapvégzettségüknek megfelelő szintereken, az alábbi speciális nyelv-és beszédfejlesztő pedagógiai tevékenységet végezhetik: az érintett populáció felismerése, a kompetenciakörükön belüli vizsgálatok, valamint az erre épülő fejlesztő tevékenység megtervezése, végzése. A közel háromszáz, új szemléletű, nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus a közoktatásban pozitív folyamatokat indíthat el a felvilágosítás, a prevenció, az egyéni képességekre alapozó bánásmód, az empátia, az elfogadó pedagógiai attitűd és légkör megteremtésével.

Az elmúlt tíz év alapján a magyar logopédia, mint tudományterület, változatlanul a gyógypedagógia részeként fogalmazza meg önmagát, a rokon tudományok ismeretanyagának egyre integratívabb beépülésével (lásd 2. ábra). A logopédia, ezeknek az eredményeknek az asszimilálásával, integrálásával, a kor tudományos színvonalának megfelelően értelmezi újra a beszéd-, hang- és nyelvi zavarok elméleti megközelítését, jelöli ki a további kutatási irányokat, ezekre támaszkodva fejleszti tovább diagnosztikai és terápiás tevékenységét.

A ma logopédusa tehát olyan „gyógypedagógiai tanár, aki a beszédben akadályozott (beszédhibás, beszéd-, hang- és nyelvi zavarban szenvedő) gyermekek és felnőttek ellátására képesített. Tevékenységének része az egyes logopédiai kórformák vizsgálata, azok típusától, súlyosságától, halmozottságától függően, a társtudományok szakembereinek bevonásával a felvilágosítás, a megelőzés, a korai fejlesztés, illetve a kezelés és az utógondozás.” (Pedagógiai Lexikon. Keraban Kiadó. Bp. 1997. p. 372. V. Kovács E.). Mindezt befolyásolja a logopédiai tevékenység szintere (oktatási-nevelési, szakszolgálati és egészségügyi intézmény), a beszédben akadályozott életkora, szemé-

lyisége, a logopédiai kórforma, a kezelés típusa és intenzitása, a szociokulturális környezet, a logopédus elméleti és gyakorlati felkészültsége, személyisége.

A *reformképzés* megindulásával megjelenő *új szakember*, a terapeuta szakos logopédus, a közoktatás területén kívül az egészségügyben (szakrendelőseken, kórházakban, rehabilitációs intézményekben, otthonápolási szolgáltatókon keresztül) fejtheti (fejthetné) ki tevékenységét. Ezzel lehetővé válik (válna), az eddig elhanyagolt, három év alatti és a tizenhat év feletti, beszédhibás populáció ellátása, amennyiben ennek egészségügyi törvényi feltételei is tisztázottak lennének (közalkalmazotti logopédus státusz létrehozásának törvényi megteremtése az egészségügyben).

A jelenlegi állapot: a *Társadalombiztosítási Törvény* II., Betegségi és anyagi ellátásról szóló fejezete 19/A. §-a kimondja: az „*egészségügyi szolgáltatás keretén belül térítés nélkül jogosult a biztosított és eltartott hozzátartozója, az egyéb terápiának minősülő beszédjavításra*”.

Ezt a szolgáltatást a családorvos javaslatára, az otthonápolási szolgáltatókon keresztül, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár finanszírozza a beszédterápiát végző logopédus szakembernek. Nehézségek mutatkoznak azonban az ellátáshoz való jutás lehetőségében (csak a fekvőbeteg ellátás támogatott!!!), egyrészt az érintett orvosok törvényi ismeretének hiányosságai, a törvény megfogalmazásának szűkszávúsága (nem tisztázza a beszédkórképek körét, emiatt általában csak az afázia ellátása valósul meg, kimarad a többi érintett kórkép: pl. dizartria, gége nélküli beszéd), másrészt a korszerű rehabilitációs szemlélet és tudás hiánya miatt. Mindezekon kívül az OEP megosztott finanszírozási gyakorlata (mozgás- és beszédterápia együttes igénye esetén a rendelkezésre álló óraszám és összeg feleződik), illetve a szűkre szabott kezelési idő is nehezíti az alanyi jogon járó logopédiai ellátás megvalósulását.

A nem fekvőbeteg felnőtt beszédhibások (pöszék, orrhangzósok, diszlexiások, hadarók, dadogók, diszfóniások, gége nélküliek, dizartriások, afáziások) ellátatlanságára utalnak a következő adatok: becslések szerint, évente csak az afáziások száma 1500-3000-el növekszik, ugyanakkor az ellátottak aránya az összes logopédiai kórképre vonatkoztatva, a közoktatási statisztikák szerint, kb. 0,5%, amely mintegy 273 eset kezelését jelenti. Sem az egészségügyben, sem a magán kezelések formájában ellátottakról nincsenek adataink.

A megoldás kulcsát az alábbiak jelentenék:

- ha a közoktatás és az egészségügyi tárcák között végre létrejönne az oly rég óta áhított megegyezés, az ambuláns felnőtt ellátás finanszírozásáról, a közoktatási intézményi kereteken belül,
- ha az egészségügyi intézmények közalkalmazotti logopédus státuszt létesíthetnének,

- ha az OEP közvetlenül, az ellátandó, klinikai kórképekből szakvizsgázott logopédussal lehetne szerződéses kapcsolatban,
- ha létrejönne hazánkban is, az EU normáknak megfelelően, a kiegészítő biztosítások rendszere, amely lehetővé tenné a hosszabb idejű, minden kórképre érvényes terápiás folyamat finanszírozását is,
- ha a családorvosok szakvizsga anyagába ezek az ismeretek beépülnének,
- ha minden szinten korszerű team (családorvos, belgyógyász, neurológus, neuropszichológus, logopédus, gyógytornász) döntene az ellátásról.

A jövőben a logopédiai ellátásnak az életkortól, a logopédiai kórformától, a régiótól, a finanszírozó tárcától függetlenül (egészségügy, oktatás) alanyi joggon kellene járnia. Az ehhez való hozzáférés személyi, tárgyi és szervezeti feltételeit fokozatosan kell kiépíteni minden településen, a helyi igényeknek megfelelően.

Ehhez a *személyi feltételek* megteremtését (létszámemelkedés, minőségi képzés) a főiskola a képzésének szélesítésével biztosítja:

- érettségire épülő, esti tagozatos tanár-terapeuta szakos képzés beindítása,
- esti tagozatos, logopédus tanári diplomára épülő terapeuta szakág kidolgozása, elindítása,
- gyógypedagógus szakvizsga keretén belül logopédiai szakterületi tanári szakirányú szakvizsga elindítása,
- logopédus terapeuta szakirányú szakvizsga kidolgozása, az OEP-el való szerződések megkötése érdekében,
- logopédusok számára különféle beszédkórképek témaköreiből szakirányú továbbképzések programjának kidolgozása, elindítása,
- kihelyezendő képzések létrehozásával a régiók ellátási színvonalának emelése.

Az *anyagi (tárgyi, szervezeti) feltételek* javulása az ország gazdasági növekedésének is függvénye. A rendszerváltás óta elindult kedvező folyamat eredményeként megjelenő GDP növekedés elősegítheti az oktatásra és az egészségügyre fordítható összeg emelkedését. Így az önkormányzatok eleget tudnak tenni a közoktatási törvény azon követelményeinek, hogy „lefedetlen, ellátatlan területek nem maradhatnak” (részlet az MKM. Szilágyiné dr. Szemkeő Judit helyettes államtitkár leveléből: Módszertani ajánlás a megyei önkormányzatok közgyűlése elnökeinek. Bp. 1994. június). Ennek megvalósulása a „közjó” érdekében szemléletváltást is igényel az érintett államigazgatásban és a választott testületekben funkciót vállalt személyektől.

A korszerű tárgyi/*szervezeti feltételek* megteremtése elsősorban azt jelentené, hogy minden megye létrehozza a logopédiai szakszolgáltatói központját, amely át tudná tekinteni a régió ez irányú igényeit (életkor, érintettek aránya, beszédkórkép, annak súlyossága, halmozottsága alapján). Ennek megfelelően

alakítaná ki az aktuális, az alanyi jogon járó, területi ellátás különféle formáit (logopédiai ambulanciák, logopédiai óvodai csoportok, logopédiai óvodák, logopédiai osztályok és iskolák, utazó logopédiai hálózat).

Ez egyben a szegregáció, integráció kérdésének átgondolását is igényli. A logopédiai ellátásban ugyanis a korai fejlesztésre épülő, átmeneti szegregáció jelentheti a megoldást a súlyos, halmozott beszédhibás gyermekek bizonyos százaléka számára, a későbbi többségi iskolai integrált ellátás érdekében, ahol a folyamatosan jelenlévő logopédiai segítség mellett, a törvény által biztosított jogoknak (egyéni fejlesztési terv alapján felzárkóztatás, egyes tantárgyakból mentesítés az értékelés és minősítés alól, speciális segédeszközök használata, szóbeli vagy írásbeli számonkérés megválasztási lehetőség) is érvényesülnie kellene a gyermek/ifjú szükségleteinek, igényeinek megfelelően.

Mindez akkor valósulhat meg, ha a tanítók, tanárok differenciáló pedagógiai (elméleti és gyakorlati), valamint törvényi ismeretei a rogersi attitűd (beleélőképesség, elfogadás, megértés) szemléletével egészülnek ki.

Ez a törvény által is biztosított, *pozitív diszkrimináció* örvendetes módon most már a felsőoktatásban is megjelenik. Ennek alapját az 1998. évi XXVI. törvény („a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról”) teremtette meg, amelynek 11. §-a kimondja: „A fogyatékos személy részére biztosítani kell a fogyatékosága által indokolt szükségleteinek megfelelő támogató szolgálat igénybevételét, továbbá segédeszközt.” Ez a felsőoktatásban, intézménytől, kartól, szaktól, tagozattól függetlenül azt jelenti a „kommunikációjában számottevően korlátozott” egyének számára, hogy van egy különálló szervezeti egység, amely felelős a pozitív diszkrimináció megvalósulásáért (1993. évi LXXX. törvény 74. §-a alapján a 29/2002 (V.17. OM rendelet)

Ez lesz a biztosítéka annak, hogy a kommunikációjában számottevően korlátozott emberek valóban a „társadalom egyenlő méltóságú, egyenrangú tagjai” lehessenek „a mindenkit megillető jogokkal és lehetőségekkel”.

Irodalom

- GORDOSNÉ SZABÓ A.: *A magyar logopédia kialakulása*. BGGYTF Évkönyve V., Bp. 1972. p. 5-33.
- GROHNFELDT, M.: *Strukturwandel der Sprachheilpädagogik in einem sich ändernden Kontext*.
In: *Die Sprachheilarbeit*. JG. 45(1) Februar 2000. s. 4-9.
- ISTENES K.: *A beszédhibák javítás módjának gyakorlati kézikönyve*. 1909.
Pedagógia Lexikon. Keraban Kiadó. Bp. 1997.
- SARBÓ A.: *A beszéd összes vonatkozásaiban különös tekintettel a gyermekkorra*. 1906.
- SULYOMI A.: *A beszédhibások és a beszéd gyógypedagógiai védelme*. Magyar Gyógypedagógia, 1926/7-10.
- SULYOMI A.: *Gyógypedagógiai beszédiskolák szükségessége és azok szervezete*. Siketnémák és Vakok Oktatásügye, 1931/3-4; 5-6.

- V. KOVÁCS E.- F. KOVÁCS ZS.- VECSEY K.: *A szegregáció, mint az integráció előfeltétele.* Gyógypedagógiai Szemle, 1994./4. p.251-255.
- V. KOVÁCS E.- F. KOVÁCS ZS.: *A magyar logopédusképzés múltja, jelene és jövője.* GYOSZE, 1994/2. p. 124-130.
- V. KOVÁCS E.- F. KOVÁCS ZS.: *Változó szervezeti formák a logopédiában.* Fejlesztő Pedagógia, 1995./4. p. 40-42.
- V. KOVÁCS E.- F. KOVÁCS ZS.: *Kompetencia és interdiszciplinaritás kérdése a logopédiában.* GYOSZE, 1998. Különszám, p. 14-17.
1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról.
1993. évi LXXX. törvény 74.§
1999. évi LXVIII. törvény.
1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról.
- 14/1994. (VI. 24.) MKM rendelet a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatokról.
- 29/2002. (V. 17.) OM rendelet

KÖZLEMÉNY

A Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány diplomára épülő, akkreditált pedagógus továbbképzést indít lovasterapeuta – *hippoterápia*, valamint lovasterapeuta – *gyógypedagógiai lovaglás* és lovastorna szakágakon. (Alapítási engedélyszáma: XXV/1/156/2000.

Indítási engedély száma: OM. 1222./87/2001).

Felvételi követelmények:

- hippoterápia szakág: gyógytornász, vagy szomatopedagógus diploma
 - gyógypedagógiai lovaglás és lovastorna szakág: gyógypedagógus diploma
- Mindkét szakág:
- írásbeli jelentkezés az MLTSZ címére 1066 Budapest Teréz krt. 24. (Kérjük mellékelni a diploma másolatát és szakmai önéletrajzot, mely tartalmazza a lovasterápiával kapcsolatos eddig szerzett tapasztalatokat, illetve terveket, lehetőségeket.)
 - lovas felvételi vizsga: a jelentkező tudjon lovat ápolni, szerszámozni, osztályban mindhárom jármódban biztonsággal lovagolni, ismerje a lovardai szabályokat és alakzatokat. A vizsga várható időpontja 2003. április. A pontos időpontról a jelentkezőket tájékoztatjuk. Helyszín: Pannon Lovasakadémia, Kaposvár Guba Sándor u. 40.

Információ: Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány
Budapest Teréz krt. 24. Tel: 06 1 475-7018

Benczúr Miklósné